

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 4 lipca 2019 roku sygn. akt II Ns 316/17 Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi w sprawie z wniosku B. B. (1) z udziałem S. B. o podział majątku wspólnego postanowił:

- I. ustalić, że w skład majątku wspólnego B. B. (1) oraz S. B. wchodzi spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego numer (...) położonego w Ł. przy ulicy (...), o wartości 235.226,58 zł;
- II. ustalić, że udział wnioskodawczyni B. B. (1) w majątku wspólnym wynosi 5/8 (pięć ósmych), natomiast udział uczestnika S. B. w majątku wspólnym wynosi 3/8 (trzy ósme);
- III. oddalić wniosek B. B. (1) o ustalenie nierównych udziałów w majątku wspólnym w pozostałym zakresie;
- IV. oddalić wniosek B. B. (1) o rozliczenie nakładów oraz o rozliczenie wydatków z majątku osobistego na majątek wspólny;
- V. oddalić wniosek S. B. rozliczenie wydatków z majątku osobistego na majątek wspólny;
- VI. dokonać podziału majątku wspólnego B. B. (1) oraz S. B. ten sposób, że składnik opisany w punkcie I. postanowienia przyznać na wyłączną własność B. B. (1);
- VII. zasądzić od B. B. (1) na rzecz S. B. kwotę 99.533,10 zł tytułem spłaty udziału w majątku wspólnym oraz rozliczenia pożytków;
- VIII. zasądzoną w punkcie VII. postanowienia kwotę rozłożyć na 2 raty płatne w następujący sposób:
 - 1 (pierwsza) rata w kwocie 20.000 zł płatna w terminie 7 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszego postanowienia,
 - 2 (druga) rata w kwocie 79.533,10 zł płatna w terminie 6 miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszego postanowienia,wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w przypadku uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat;
- IX. zwrócić B. B. (1) ze Skarbu Państwa Sądowi Rejonowego dla Łodzi-Widzew w Łodzi kwotę 613,37 zł z zaliczki uiszczonej w dniu 27 kwietnia 2018 roku, zaksięgowanej poz. 500030312662;
- X. zasądzić od S. B. na rzecz B. B. (1) kwotę 693,32 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania;
- XI. oddalić wniosek B. B. (1) o zasądzenie kosztów postępowania od uczestnika w pozostałej części;
- XII. oddalić wniosek S. B. o stosunkowe rozliczenie kosztów postępowania.

Podstawę rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego stanowiły następujące ustalenia faktyczne i wnioski: B. B. (1) i S. B. zawarli związek małżeński w dniu 8 kwietnia 1978 roku w Ł.. Wyrokiem z dnia 28 listopada 1994 roku, prawomocnym od dnia 19 grudnia 1994 roku Sąd Wojewódzki w Łodzi w sprawie o sygnaturze akt I C 1136/91 rozwiązał przez rozwód związek małżeński stron.

W wyroku tym Sąd ustalił, że miejscem zamieszkania małoletniego syna stron B. B. (2), urodzonego w dniu (...), będzie miejsce zamieszkania matki. Sąd zasądził też od S. B. na rzecz syna stron alimenty.

W dniu 3 maja 1971 roku wnioskodawczyni założyła mieszkaniową książeczkę oszczędnościową numer (...). Od dnia 23 maja 1974 roku rozpoczęła oszczędzanie na tej książeczce, na którą były dokonywane wpłaty także po zawarciu związku małżeńskiego z uczestnikiem. Uczestnik posiadał mieszkaniową książeczkę oszczędnościową numer (...).

W dniu 24 kwietnia 1980 roku (...) Spółdzielnia Mieszkaniowa "Bawełna" w Ł. przydzieliła B. B. (1) na warunkach lokatorskiego prawa do lokalu mieszkanie rotacyjne - lokal mieszkalny nr 132a położony w Ł. przy ul. (...). Wkład mieszkaniowy w wysokości 23.100 zł (przed denominacją) został sfinansowany ze środków zgromadzonych na książeczkę mieszkaniową B. B. (1).

W dniu 27 maja 1988 roku Spółdzielnia Mieszkaniowa (...) w Ł. przydzieliła B. B. (1) i S. B. na warunkach lokatorskiego prawa do lokalu lokal mieszkalny nr (...) położony przy ul. (...) w Ł.. Wkład mieszkaniowy wynosił 191,62 zł (wartość po denominacji). Został pokryty: w kwocie 17,27 zł (wartość po denominacji) ze środków pochodzących z likwidacji książeczek mieszkaniowych B. B. (1) i S. B., w kwocie 13,44 zł (wartość po denominacji) z wkładu mieszkaniowego zgromadzonego przez wnioskodawczynię przekazanego z (...), w kwocie 30,49 zł (wartość po denominacji) z pożyczki udzielonej wnioskodawczyni z zakładowego funduszu mieszkaniowego oraz w kwocie 130,42 zł wpłaconej przez wnioskodawczynię tytułem ostatecznego rozliczenia w dniu 7 września 1996 roku. Pożyczka udzielona wnioskodawczyni w związku z nabyciem prawa do lokalu objętego wnioskiem była spłacana w czasie małżeństwa stron. Kwota umorzenia kredytu/dotacji przypadająca na lokal objęty wnioskiem wynosi 643 zł.

Wyrokiem z dnia 26 marca 1992 roku Sąd Rejonowy w Łodzi zasądził od B. B. (1) i S. B. solidarnie na rzecz Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w Ł." kwotę 2.808.307 zł (przed denominacją) z ustawowymi odsetkami od dnia 2 marca 1992 roku oraz kwotę 332.000 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Wartość spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego przy ul. (...) w Ł., określona według stanu z dnia 19 grudnia 1994 roku i cen aktualnych wynosi 235.226,58 zł.

Przez większość okresu trwania małżeństwa wnioskodawczyni pracowała, początkowo w Akademii Medycznej w Ł., a następnie w Uniwersytecie (...). Wnioskodawczyni nadto poświęcała czas na pisanie pracy doktorskiej oraz habilitacyjnej. Uczestnik pracował w szkole – początkowo w pełnym etacie, a później na pół etatu, a nadto na pół etatu w klubie sportowym. Od 1982 roku podejmował się również prowadzenia działalności gospodarczych. W tym czasie uczestnik pracował także w klubie sportowym w pełnym etacie, a po niepowodzeniu działalności gospodarczej, podjął pracę w szkole na pół etatu. Od wiosny 1989 roku do grudnia 1989 roku uczestnik przebywał w Izraelu, w celach zarobkowych. Podczas tego pobytu sukcesywnie przysyłał rodzinie pieniądze, a po powrocie do kraju zarobione środki zostały przeznaczone na długi zaciągnięte przez uczestnika, a także zakup mebli do mieszkania. Uczestnik był zaangażowany w działalność sportową, często wyjeżdżał na obozy sportowe w ramach swoich obowiązków zawodowych. Głównie wnioskodawczyni zajmowała się domem i dzieckiem. Uczestnik zajmował się dzieckiem, gdy wnioskodawczyni była zajęta pisaniem prac naukowych, zabierał syna na obozy.

Od 1990 roku, po powrocie z Izraela, uczestnik nie przekazywał żonie środków pieniężnych na utrzymanie rodziny i utrzymanie mieszkania, nie płacił także alimentów na syna. Nie pracował już wówczas w szkole, ani w klubie sportowym. Na początku 1992 roku uczestnik wyprowadził się z lokalu przy ul. (...), zabierając część mebli. Wnioskodawczyni wówczas wymieniła zamki. Od tego czasu S. B. nie miał dostępu do mieszkania. Wnioskodawczyni wówczas sama ponosiła koszty utrzymania mieszkania, w tym regulowała powstałe zaległości na rzecz spółdzielni. Uczestnik wyprowadził się do wynajętego lokalu, pracował w biurze podróży. W 1992 roku uczestnik założył nową rodzinę. Nie żądał od wnioskodawczyni udostępnienia mu mieszkania do korzystania. Od czasu wyprowadzenia się, uczestnik nie utrzymywał kontaktów z synem.

Przedsięwzięcia w zakresie działalności gospodarczych S. B. kończyły się

niepowodzeniem; powstały zaległości podatkowe. Przeciwko uczestnikowi prowadzone było

postępowanie podatkowe oraz karne. Na tym tle między byłymi małżonkami dochodziło do kłótni. Problemy z regulowaniem zobowiązań w ramach prowadzonej działalności uczestnika

rozpoczęły się w 1985 roku.

W czasie, gdy uczestnicy byli w trudnej sytuacji materialnej, otrzymywali pomoc od rodziny, zaciągali pożyczki, sprzedawali wartościowe przedmioty. Rodzice uczestnika pomagali mu w spłacie zobowiązań powstałych w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą.

Przeciwko S. B. prowadzone było w latach 1991-1994 postępowanie egzekucyjne celem wyegzekwowania świadczeń alimentacyjnych na rzecz syna. Wobec bezskuteczności egzekucji, na rzecz B. B. (2) zostały przyznane świadczenia z funduszu alimentacyjnego.

Od 2005 do marca 2015 roku w lokalu przy ulicy (...), za zgodą wnioskodawczynie, zamieszkiwał syn stron wraz z żoną i później także z dziećmi. W tym czasie B. B. (2) ponosił koszty utrzymania mieszkania. Od 12 września 2016 roku wnioskodawczynie wynajmuje to mieszkanie, z czego – od października 2016 roku - uzyskuje czynsz najmu w kwocie 915 zł netto. Wnioskodawczynie nie rozlicza się z uczestnikiem z uzyskiwanych dochodów z najmu, a kwoty te przekazuje synowi. Od października 2016 roku do czerwca 2019 roku B. B. (1) otrzymała tytułem czynszu najmu 30.195 zł netto.

W dniu 11 sierpnia 2015 roku wnioskodawczynie uiszczała na rzecz Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w Ł. kwotę 643 zł tytułem umorzenia kredytu/dotacji. Decyzją Prezydenta Miasta Ł. z dnia 14 marca 2016 roku prawo wieczystego użytkowania działki gruntu zabudowanej budynkiem przy ul. (...) zostało przekształcone w prawo własności nieruchomości. W dniu 17 sierpnia 2016 roku wnioskodawczynie uiszczała na rzecz spółdzielni kwotę 214 zł w związku z tym przekształceniem.

B. B. (1) otrzymuje miesięczny dochód netto w postaci emerytury w kwocie 3.400 zł oraz emerytury francuskiej w wysokości 50 euro miesięcznie. Posiada oszczędności w wysokości 20.000 zł. Miesięcznie na leczenie wydatkuje kwotę około 300-400 zł. Wnioskodawczynie mieszka w domu letniskowym, który kupiła z kredytu zaciągniętego w 2005 roku na okres do końca 2020 roku. Tytułem raty płaci 2000 zł miesięcznie. Na leczenie wydaje średnio miesięcznie 300 – 400 zł.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy wskazał, że skoro ustawowa wspólność majątkowa pomiędzy B. B. (1) i S. B. trwała od dnia 8 kwietnia 1978 roku do dnia 19 grudnia 1994 roku, w niniejszej sprawie znajdą zastosowanie przepisy kodeksu rodzinnego i opiekuńczego w brzmieniu obowiązującym przed dniem 20 stycznia 2005 r. tj. przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. „o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw” (art. 5 ust 5 pkt 3 tej ustawy).

Rozwiązanie małżeństwa przez rozwód skutkuje ustaniem wspólności majątkowej (arg. ex art. 31 § 1 zd. 1 k.r.o. w zw. z art. 56 § 1 k.r.o.). Stan majątku wspólnego uczestników dla potrzeb wzajemnych rozliczeń między nimi Sąd Rejonowy ustalił według stanu rzeczy istniejącego w chwili ustania wspólności majątkowej w dniu 19 grudnia 1994 roku, na podstawie art. 684 k.p.c. w zw. z art. 567 § 3 k.p.c. i w zw. z art. 46 k.r.o. Do podziału ostatecznie zgłoszono spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego numer (...) położonego w Ł. przy ul. (...).

W ramach wzajemnych rozliczeń uczestników, Sąd Rejonowy wskazał, że ze zgromadzonego materiału dowodowego nie wynika, w jakiej wysokości wkład mieszkaniowy wraz z ewentualnymi odsetkami, był zgromadzony na każdej z książeczek byłych małżonków na dzień zawarcia związku małżeńskiego. Sąd Rejonowy nie podzielił stanowiska wnioskodawczynie w tej części, gdy twierdziła, że kwota wpłacona do spółdzielni, a uzyskana z pożyczki udzielonej z zakładowego funduszu mieszkaniowego pochodziła z jej majątku osobistego. Pożyczka udzielona wnioskodawczynie była pożyczką celową, zaciągniętą celem nabycia prawa do lokalu, a jej spłata następowała z bieżących dochodów wnioskodawczynie uzyskiwanych w czasie małżeństwa (wnioskodawczynie nie wykazała czy i ewentualnie w jakiej części pożyczka miałaby być spłacana przez nią po ustaniu wspólności majątkowej).

W efekcie Sąd Rejonowy ustalił, że wkład mieszkaniowy pokryty został ze środków stanowiących majątek wspólny uczestników i oddalił wnioski uczestników w pkt. IV. i V. postanowienia.

Wartość spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego jako przedmiotu wchodzącego w skład majątku wspólnego małżonków określono się na podstawie art. 11 ust. 2¹ i 2² ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych, według stanu na dzień ustania wspólności i cen aktualnych na 236 000 złotych, pomniejszając tę kwotę o nominalną sumę umorzenia kredytu/dotacji przypadającą na przedmiotowy lokal (643 zł) oraz o uiszczoną przez wnioskodawczynię kwotę 130,42 zł tytułem uzupełnienia wkładu. Tak ustalona wartość prawa do lokalu odpowiada kwocie 235.226,58 złotych.

Sąd Rejonowy nie uwzględnił żądania zwrotu przez uczestnika kwot wydatkowanych przez wnioskodawczynię tytułem kosztów utrzymania lokalu. Za okres, gdy wnioskodawczyni sama ponosiła koszty utrzymania lokalu, czyli od 20 grudnia 1994 roku do 2004 roku roszczenie jest w całości przedawnione (art. 686 k.p.c. w związku z art. 567 § 3 k.p.c. i art. 118 k.c. (brzmienie przepisu sprzed nowelizacji w 2018 roku). Ponadto nie jest udowodnione.

Uzasadniony był wniosek uczestnika o rozliczenie otrzymywanych przez wnioskodawczynię pożytków z najmu wspólnego lokalu. Postępowanie dowodowe pozwoliło na ustalenie, że wnioskodawczyni wynajęła mieszkanie i z tego tytułu od października 2016 roku otrzymuje kwotę 915 zł netto miesięcznie. Na podstawie art. 618 § 1 k.p.c. Sąd dokonał zatem rozliczenia pożytków uzyskiwanych przez wnioskodawczynię z majątku wspólnego. Łącznie – do zamknięcia rozprawy – wnioskodawczyni tytułem czynszu najmu otrzymała kwotę 30.195 zł (2.745 zł w 2016 r., po 10.980 zł w 2017 r. i 2018 r. oraz 5.490 zł w 2019 r.).

Sąd Rejonowy ustalił nierówne udziały małżonków w majątku wspólnym według proporcji 5/8 (dla wnioskodawczyni) do 3/8 (dla uczestnika), przyjmując, że ważnymi powodami były względy natury etycznej, które sprawiają, że w danych okolicznościach równość udziałów małżonków w majątku wspólnym wyraźnie kolidowałaby z zasadami współżycia społecznego. U podstaw art. 43 § 2 k.r.o. leży założenie, że tylko w małżeństwie prawidłowo funkcjonującym usprawiedliwione są równe udziały w majątku wspólnym, mimo że małżonkowie przyczyniali się do jego powstania w różnym stopniu. Opiera się ono na więzach osobistych i gospodarczych między małżonkami oraz na obowiązku wzajemnej pomocy. Założenia tego nie sposób jednakże uczynić, gdy małżonek rażąco lub uporczywie naruszał swe obowiązki wobec rodziny bądź doprowadził do zawinionego rozkładu pożycia.

Za takim rozstrzygnięciem przemawia przede wszystkim fakt wyprowadzenia się przez uczestnika od swojej rodziny i zerwania z nią więzów uczuciowych i gospodarczych, oraz okoliczność, że od 1990 roku uczestnik nie uczestniczył w pokrywaniu potrzeb rodziny. W tym czasie ciężar wychowywania dziecka i prac w gospodarstwie domowym spoczywał w znacznie większym stopniu na B. B. (1), zaś S. B. skupiał się głównie na pracy zawodowej. Nie można przeoczyć jednakże faktu, że już wówczas zaczynała być dostrzegalna pewna dysproporcja w nakładach małżonków na majątek wspólny, albowiem poza wykonywaniem obowiązków rodzinnych i domowych, B. B. (1) pracowała, natomiast działalność uczestnika koncentrowała się w przeważającej części na pracy zarobkowej. Uczestnik zajmował się dzieckiem, gdy wnioskodawczyni skupiała się na pisaniu prac naukowych, zabierał też syna na obozy. Zasadniczo jednak uczestnicy wzajemnie się uzupełniali w zaspakajaniu potrzeb rodziny. Nie można do roku 1989 w tym zakresie mówić o dostrzegalnej wyraźnej dysproporcji w nakładach małżonków na majątek wspólny. Wnioskodawczyni nie wykazała przy tym, aby uczestnik zarobione pieniądze przeznaczal w tym czasie na swoje (nie związane z rodziną) potrzeby, bądź trwonil je w inny sposób. W roku 1985 roku rozpoczęły się problemy finansowe rodziny w następstwie nierentownej działalności gospodarczej uczestnika. Materiał dowodowy nie daje jednak podstawy do twierdzenia, że to wyłącznie zachowanie uczestnika wpłynęło na możliwość uzyskiwania dochodu z prowadzonej działalności, ewentualnie by jego lekkomyślne decyzje albo niewłaściwy tryb życia doprowadziły do takiej sytuacji. Wnioskodawczyni nie sprzeciwiała się działalności uczestnika, w czasie, gdy ta przynosiła dochód. Przez szereg lat akceptowała zaistniałą sytuację. W świetle wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego uprawnione jest stwierdzenie, iż gdyby taka sytuacja była dotkliwa dla wnioskodawczyni i wywołana niewłaściwym zachowaniem uczestnika, powinna ona zainicjować już wówczas stosowne postępowanie o zobowiązanie męża do zaspakajania potrzeb rodziny, stosownie do art. 27 kro. Niezależnie od tego, uczestnikowi w spłacie powstałych zobowiązań, pomogła jego rodzina.

Skoro od 1990 roku ciężar utrzymania rodziny i wychowywania dziecka spoczywał wyłącznie na B. B. (1), a okres ten stanowi około 1/4 długości trwania związku małżeńskiego, uzasadnia to podwyższenie o taki ułamek udziału B. B. (1) w majątku wspólnym kosztem udziału S. B.. Opuszczenie rodziny przez uczestnika, zerwanie z rodziną więzów gospodarczych i emocjonalnych, a co za tym idzie rażące i uporczywe naruszanie swych podstawowych obowiązków wobec rodziny przemawia za powyższym ustaleniem. Przyjęcie bowiem równych udziałów małżonków w majątku wspólnym w okolicznościach niniejszej sprawy wyraźnie kolidowałoby z zasadami współżycia społecznego.

Rozstrzygając w przedmiocie sposobu podziału majątku wspólnego (art. 46 k.r.o. w zw. z art. 1035 k.c.) Sąd Rejonowy uwzględnił stanowisko wnioskodawczynie jako jedynej zainteresowanej tym składnikiem i przyznał opisane prawo na jej rzecz ze stosowną spłatą. Wartość majątku wspólnego podlegającego podziałowi wnosi 235.226,58 zł. Wartość udziału wnioskodawczynie wynosi 147.016,61 zł (5/8), zaś uczestnika 88.209,97 zł (3/8). Ponadto wnioskodawczynie powinna zwrócić uczestnikowi kwotę 11.323,13 zł stanowiącą 3/8 (udział uczestnika) pożytków uzyskanych z najmu lokalu. Należna na rzecz uczestnika od wnioskodawczynie spłata wynosi zatem 99.533,10 zł (88.209,97 zł + 11.323,13 zł).

W oparciu o art. 212 § 3 k.c., zasądzoną od wnioskodawczynie spłatę Sąd Rejonowy rozłożył na 2 raty, uwzględniając możliwości finansowe wnioskodawczynie oraz interes uczestnika. O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 520 § 1 k.p.c.

Apelację od opisanego postanowienia wywiodła wnioskodawczynie, zaskarżając postanowienie w części, tj. w zakresie punktów III - IV, VII - VIII oraz XI.

Zaskarżonemu postanowieniu B. B. (1) zarzuciła:

1. naruszenie prawa materialnego, a mianowicie:

a) art. 207 k.c. poprzez jego niezastosowanie i odstąpienie od obciążenia uczestnika, któremu przysługuje udział w spółdzielczym lokatorskim prawie do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w Ł. przy ul. (...), wydatkami i ciężarami związanymi z tym lokalem;

b) art. 45 § 1 k.r.o. (w brzmieniu obowiązującym w dacie ustania wspólności majątkowej między uczestnikami) poprzez jego niezastosowanie oraz art. 118 k.c. (w brzmieniu obowiązującym do dnia 9 lipca 2018 roku) poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, polegające na uznaniu za przedawnione roszczeń wnioskodawczynie o rozliczenie wydatków i nakładów poczynionych z jej majątku osobistego na majątek wspólny;

c) art. 33 pkt 8 k.r.o. (w brzmieniu obowiązującym w dacie ustania wspólności majątkowej między uczestnikami) poprzez jego niezastosowanie i uznanie, że spłata pożyczki zaciągniętej przez wnioskodawczynię na pokrycie części wkładu mieszkaniowego nastąpiła z majątku wspólnego;

2. naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia, a mianowicie:

a) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej oceny materiału dowodowego w postaci:

I. wniosku B. W. (obecnie (...)) o wpisanie do Rejestru Spółdzielczego Biura Mieszkaniowego, zarejestrowanego pod numerem (...), znajdującego się w załączonych do akt sprawy aktach Spółdzielni Mieszkaniowej (...) i pominięcie wynikających z niego danych dotyczących kwot zgromadzonych przez wnioskodawczynię na książeczce mieszkaniowej w dacie 10 kwietnia 1976 roku oraz przyznanej wnioskodawczynie na tę datę premii za systematyczne oszczędzanie;

II. pisma Spółdzielni Mieszkaniowej (...) z dnia 9 czerwca 2016 roku oraz dowodu wpłaty na kwotę 130,42 zł i pominięcie wynikającego z nich faktu, że wnioskodawczynie w 1996 roku, tj. po ustaniu wspólności majątkowej między uczestnikami uiściła kwotę 130,42 zł tytułem ostatecznego rozliczenia wkładu mieszkaniowego, tj. kwotę stanowiącą ponad 68% całości wkładu mieszkaniowego;

III. postanowienia o warunkowym umorzeniu postępowania karnego z dnia 14 października 1992 roku i pominięcie go, podczas gdy z dokumentu tego wynika, iż uczestnik dopuścił się przestępstwa uporczywej niealimentacji syna uczestników, co winno mieć wpływ na ocenę jego roszczeń o rozliczenie pożytków z wynajmu lokalu w świetle zasad współżycia społecznego;

IV. zeznań wnioskodawczynie oraz postanowienia o umorzeniu dochodzenia z dnia 14 października 1992 roku i pominięcie wynikających z nich przyczyn wymiany zamków w ww. lokalu;

V. pisma SM (...) z dnia 5 stycznia 1995 roku, pisma SM (...) z dnia 30 stycznia 1995 roku, pisma SM (...) z dnia 23 czerwca 1995 roku, raportu o naliczeniach z dnia 31 października 1996 roku, pisma SM (...) z dnia 24 października 2001 roku, pisma SM (...) z dnia 17 kwietnia 2002 roku, pisma SM (...) z dnia 21 czerwca 2002 roku, pisma SM (...) z dnia 19 lipca 2002 roku, pisma SM (...) z dnia 16 grudnia 2002 roku, pisma SM (...) z dnia 21 stycznia 2003 roku, raportu o naliczeniach - stan na dzień 31 maja 2003 roku i pominięcie wynikających z nich danych o należnościach odprowadzanych przez wnioskodawczynię do Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w związku z ww. lokalem;

b) art. 328 § 2 k.p.c. poprzez niewskazanie w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia:

I. czy Sąd I instancji rozważył stawiany przez pełnomocnika wnioskodawczym zarzut nadużycia przez uczestnika prawa poprzez podniesienie zarzutu przedawnienia roszczeń B. B. (1) o rozliczenie poczynionych przez nią z jej majątku osobistego na majątek wspólny wydatków i nakładów, co czyni niemożliwym weryfikację poprawności rozstrzygnięcia;

II. czy Sąd I instancji rozważył stawiany przez pełnomocnika wnioskodawczynie zarzut nadużycia przez uczestnika prawa poprzez żądanie przez niego rozliczenia pożytków pochodzących z najmu przedmiotowego lokalu, a pobieranych przez syna uczestników.

W konkluzji skarżąca wniosła o zmianę kwestionowanego postanowienia w zaskarżonej części poprzez:

a) ustalenie, że udział B. B. (1) w majątku wspólnym wynosi 97%, natomiast udział S. B. w majątku wspólnym wynosi 3%;

b) ustalenie, że B. B. (1) dokonała ze swojego majątku osobistego nakładów na majątek wspólny: w kwocie 52.772,32 zł tytułem czynszu za przedmiotowy lokal; w kwocie 643 zł tytułem wymaganej kwoty umorzenia kredytu/ dotacji; w kwocie 214 zł w związku z przekształceniem prawa użytkowania wieczystego gruntu we własność; w kwocie 6.984,90 zł stanowiącej zwaloryzowaną wartość spłaconego przez wnioskodawczynię zadłużenia związanego z przedmiotowym lokalem;

c) zasądzenie od B. B. (1) na rzecz S. B. kwoty 7.056,80 zł tytułem spłaty udziału w majątku wspólnym;

d) zasądzenie od S. B. na rzecz B. B. (1) kwoty 30.307,11 zł tytułem zwrotu nakładów dokonanych przez B. B. (1) na majątek wspólny;

Skarżąca wniosła o zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów

zastępstwa procesowego, według norm przepisanych, za obie instancje, ewentualnie - uchylenie postanowienia w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Apelująca wniosła też o dopuszczenie dowodu z dokumentacji medycznej B.

(...) na okoliczność pogorszenia się stanu zdrowia wnioskodawczynie po wydaniu zaskarżonego postanowienia, które powoduje zwiększone wydatki na leczenie oraz przejazdy do lekarzy po stronie B. B. (1), a co za tym idzie - w razie utrzymania w mocy zaskarżonego postanowienia w zakresie kwoty należnej od B. B. (1) na rzecz S. B. - wniosła o zmianę ww. postanowienia w punkcie VIII. poprzez ustalenie, iż spłata przyznana od wnioskodawczynie na rzecz

uczestnika płatna będzie w terminie 1 roku od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w przypadku uchybienia terminowi płatności.

W odpowiedzi na apelację, uczestnik wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Postanowieniem z dnia 28 listopada 2019 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi zawiesił postępowanie w sprawie na podstawie art. 174 § 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. z dniem 14 listopada 2019 roku (postanowienie –k.520).

Postanowieniem z dnia 26 lutego 2020 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi podjął zawieszony postępowanie z udziałem następców prawnych uczestnika – M. B. (1), B. B. (2) i M. B. (2) (postanowienie –k. 537).

Na rozprawie apelacyjnej w dniu 19 stycznia 2022 roku skarżąca sprecyzowała wniosek apelacji, w ten sposób, że wniosła o zasądzenie spłaty należnej od B. B. (1) na rzecz spadkobierców S. B. w częściach odpowiadających im udziałom, a na rzecz B. B. (1) zasądzenia zwrotu nakładów od wskazanych spadkobierców.

Sąd Okręgowy zważył:

Apelacja wymaga częściowego uwzględnienia.

Prezentację wyników kontroli instancyjnej zaskarżonego orzeczenia zacząć należy od wskazania, że Sąd Okręgowy uzupełnił ustalenia faktyczne poczynione w toku dotychczasowego postępowania w zakresie sytuacji majątkowej wnioskodawczynie, w zakresie wysokości uiszczzonego kredytu lokatorskiego, wysokości wkładu mieszkaniowego na przedmiotowy lokal i źródeł jego pochodzenia, rozliczenia nakładów oraz sytuacji materialnej wnioskodawczynie.

I tak ustalono, że wnioskodawczynie pobiera emeryturę w kwocie 3 500 zł, aktualny czynsz za wynajem przedmiotowego lokalu to kwota 1 300 zł, na leki wydatkuje około 300-400 zł miesięcznie, nie ma nikogo na utrzymaniu. W dacie przyznania mieszkania rotacyjnego w 1980 roku nie została zlikwidowana książeczka studencka systematycznego oszczędzania (protokół rozprawy apelacyjnej – k.576, nagranie 00:10:35-00:43:22). Na dzień 10 kwietnia 1976 roku na książeczce mieszkaniowej wnioskodawczynie zgromadzony był wkład w kwocie 26 500 zł, obejmujący oszczędności w dacie rejestracji -5 800 zł, dopłatę do dnia 10.04.1976 r. – 23 140 zł oraz premię za systematyczne oszczędzanie – 3 360 zł, łącznie 26 500 zł (informacja Spółdzielni Mieszkaniowej zawarta w załączonym do akt sprawy skoroszybie bez numeracji - piąta karta od końca). Wkład wymagany w dacie przydziału mieszkania rotacyjnego w 1980 roku wynosił 23 100 st. zł i pochodził w całości z książeczki wnioskodawczynie (informacja –k. 13).

W dacie przydziału w 1988 roku lokatorskiego prawa do przedmiotowego lokalu, koszt jego budowy wynosił 12 842 600 st. zł. Zgromadzony przez małżonków wkład mieszkaniowy wynosił 612 000 st. zł. Na kwotę wkładu 612 000 st. zł składały się sumy: 172 723 st. zł z likwidacji książeczek (...) obojga małżonków, 134 417 st. zł z (...) Bawelna oraz 304 860 st. zł z pożyczki wnioskodawczynie z (...) (informacje spółdzielni –k. 17, 20, 427, 428). Wnioskodawczynie uzyskała pożyczkę z zakładowego funduszu mieszkaniowego we wrześniu 1988 r. (zaświadczenie –k. 17). W dniu 30 listopada 1994 roku nastąpiło ostateczne rozliczenie kosztów budowy lokalu, a dopłata w kwocie 130,42 zł (po denominacji) została uiszczona przez wnioskodawczynię 14 października 1996 roku (informacja spółdzielni –k. 16, 427).

Kredyt lokatorski spłacany w miesięcznych ratach w wysokości po 14,27 zł stanowi za lata 1995 -2004 kwotę 1 712,40 zł (decyzje –k. 76,78, 80, 83, 84).

Powyższe ustalenia faktyczne, uzupełnione o niesprzeczne z nimi ustalenia poczynione w postępowaniu pierwszoinstancyjnym, które Sąd Okręgowy podzielił, przyjmując za własne, stanowiły podstawę faktyczną niniejszego rozstrzygnięcia.

W związku z opisaną korektą i uzupełnieniem ustaleń przez Sąd Okręgowy, należało w tym zakresie uznać za słuszny zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c.

Natomiast zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. nie jest zasadny. Naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. wtedy tylko może mieć istotny wpływ na wynik sprawy, jeśli brakuje lub inna wadliwość uzasadnienia zaskarżonego wyroku uniemożliwiają Sądowi II instancji dokonanie kontroli instancyjnej (por. wyrok SN z dnia 06.08.2015 V CSK 671/14, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 14 lipca 2015 r. VI ACa 1112/14 – legalis), co w badanej sprawie nie ma miejsca. Podnoszone zaś w ramach tego zarzutu argumenty zostaną poddane ocenie Sądu II instancji.

Zarzuty naruszenia prawa materialnego koncentrowały się wokół kwestii związanych z nierozliczeniem wydatków i nakładów poczynionych z majątku osobistego wnioskodawczyni na majątek wspólny, odstąpieniem od obciążenia uczestnika wydatkami i ciężarami związanymi z lokalem w czasie trwania wspólności ustawowej, uznaniem, że spłata pożyczki zakładowej pobranej przez wnioskodawczynię w czasie trwania małżeństwa nastąpiła z majątku wspólnego.

W tym miejscu odnotowania wymaga, że pomimo ograniczenia zarzutu naruszenia art. 45 § 1 k.r.o. tylko do nierozliczenia przedawnionych, zdaniem Sądu I instancji, wydatków i nakładów na lokal, związanych z uiszczaniem opłat eksploatacyjnych, to z uzasadnienia apelacji wynika, że wiodącym zastrzeżeniem skarżącej do wydanego przez Sąd Rejonowy postanowienia jest nieprawidłowe rozliczenie nakładów wnioskodawczyni z jej majątku odrębnego na lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego, objętego podziałem.

Drugim nieporozumieniem jest to, że mimo niesformułowania zarzutu naruszenia art. 43 § 2 i § 3 k.r.o., w uzasadnieniu apelacji skarżąca przedstawia wywód co do nierównych udziałów, stanowiąc tę okoliczność podstawą wniosku apelacji, aczkolwiek argumentacja uzasadniająca wskazaną tezę jest również niezrozumiała pod względem prawnym. Wywodzenie bowiem, że udział wnioskodawczyni w majątku wspólnym powinien być ustalony na poziomie 97%, z tego względu, że w przeważającej mierze z jej oszczędności został sfinansowany wkład mieszkaniowy, nie zasługuje na aprobatę. To stanowisko nie znajduje oparcia normatywnego w art. 43 § 2 k.r.o., który wymaga spełnienia dwóch przesłanek: ważnych powodów, rozumianych jako negatywna ocena zachowania małżonka oraz różnego stopnia przyczynienia się małżonków do powstania majątku wspólnego. W sytuacji zatem, gdy wkład mieszkaniowy na przedmiotowe prawo do lokalu rozumiany jako nakład wnioskodawczyni na majątek wspólny gromadzony był przed zawarciem małżeństwa i powstaniem wspólności ustawowej, nie sposób zaaprobować osobliwej argumentacji skarżącej o istniejących przed zawarciem związku małżeńskiego przesłankach z art. 43 § 2 k.r.o. Natomiast okoliczność sfinansowania w przeważającej mierze, w ocenie skarżącej, wkładu mieszkaniowego związanego z przedmiotowym prawem do lokalu należy rozpatrywać w kategorii nakładu z majątku osobistego na majątek wspólny.

Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 8 września 2017 r. II CSK 178/17 stwierdził, że: w sytuacji gdy przydział spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu na rzecz małżonka nastąpił w czasie trwania małżeństwa, prawo to należało wspólnie do obojga małżonków, bez względu na to, że wkład mieszkaniowy został pokryty ze środków należących do jednego z nich (art. 215 § 2 zdanie 1 ustawy z dnia 16 września 1982 r. - Prawo spółdzielcze (Dz.U. Nr 30, poz. 210)). Wpłata na wkład mieszkaniowy dokonana z majątku odrębnego stanowiła natomiast nakład z majątku osobistego na majątek wspólny, który powinien podlegać rozliczeniu w postępowaniu o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności (art. 567 § 1 KPC).

W ramach obowiązku prawidłowego stosowania norm prawa materialnego, Sąd II instancji dokonał analizy wskazanych powyżej zagadnień w świetle art. 45 § 1 k.r.o. w z. z art. 567 § 1 i § 3 k.p.c. w zw. z art. 1035 i nast. k.c.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do wniosku apelacji o ustalenie nierównych udziałów byłych małżonków w majątku wspólnym w proporcji 97% na rzecz wnioskodawczyni i 3% na rzecz uczestnika odnotować należy, że w sytuacji braku zarzutu naruszenia art. 43 § 2 k.r.o. i braku argumentacji apelującej w tym zakresie, Sąd Okręgowy jedynie w ramach kontroli naruszenia prawa materialnego z urzędu, zaznacza, że nie dopatrzył się żadnych uchybień w stanowisku Sądu I instancji w opisaną kwestię, które w pełni podziela. Przypomnieć jedynie wypada za sądem Rejonowym, że przesłanka w postaci istnienia ważnych powodów w rozumieniu art. 43 § 2 k.r.o. odnoszona do negatywnej oceny zachowania małżonka oraz ocena drugiej przesłanki, to jest różnego stopnia przyczynienia się małżonków do powstania majątku wspólnego przesądza o słuszności ustalenia nierównych udziałów. Innymi słowy, jeżeli naganne zachowanie małżonka przybrało postać przyczynienia się w różnym stopniu do powstania majątku

wspólnego jest wystarczające dla odstąpienia od reguły równych udziałów w majątku wspólnym, (tak T. Sokołowski w: Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz, pod red. T. Sokołowskiego i H. Doleckiego, Lex, 2010; por. też postanowienie SN z dnia 2 października 1997r., II CKN 348/97, LEX nr 479357, w którego tezie podkreślono, że: „Ustalenie nierównych udziałów w majątku wspólnym dopuszczalne jest jedynie w razie łącznego wystąpienia przesłanek wskazanych w zdaniu pierwszym 43 § 2 k.r.o., to jest w razie przyczynienia się małżonków do powstania majątku wspólnego w różnym stopniu oraz istnienia ważnych powodów, które uzasadniają ustalenie nierównych udziałów”).

Wniosek o ustalenie nierównych udziałów nie może pozostawać w oderwaniu od konkretnego majątku. Z tego punktu widzenia uwzględnione przez Sąd Rejonowy dysproporcje w staraniach małżonków o zachowanie majątku wspólnego, którego głównym składnikiem było lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego, należy uznać za prawidłowe. Postępowanie uczestnika należy ocenić jako naganne w sytuacji, gdy nie przyczynił się on do powstania dorobku stosownie do swoich sił i możliwości (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 października 1997 r., II CKN 348/97, LEX nr 479357), o czym świadczą długi powstałe w wyniku nieprawidłowo prowadzonej działalności gospodarczej, brak dbałości o wspólne gospodarstwo domowe. Sąd Rejonowy prawidłowo też uwzględnił nakład osobistej pracy wnioskodawczyni przy wychowaniu wspólnego dziecka i we wspólnym gospodarstwie domowym. Z drugiej strony Sąd Rejonowy trafnie zauważył, że naganne zachowanie uczestnika obejmowało część trwania związku małżeńskiego, dlatego w świetle zgromadzonego materiału dowodowego, zważywszy na całokształt starań każdego z małżonków o założoną przez nich rodzinę i zaspokojenie jej potrzeb, a więc nie tylko wysokość zarobków, czy innych dochodów osiąganych przez każde z nich, lecz także i to, jaki użytek czynią oni z tych dochodów, czy gospodarują nimi należycie i nie trwonią ich lekkomyślnie (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1997 r., I CKN 530/97, LEX nr 1227478), zasadnie zostały ustalone nierówne udziały byłych małżonków w proporcji 5/8 do 3/8. Apelująca nie zaprezentowała żadnej argumentacji, która mogłaby podważyć trafność rozstrzygnięcia sądu I instancji w opisanym zakresie.

Odnosząc się do zarzucanego Sądowi Rejonowemu wadliwego rozliczenia wydatków i ciężarów, jako przedawnionych, należy zgodzić się z apelującą, prezentującą odmienne stanowisko.

W postanowieniu z 16.10.1997 r. (II CKN 395/97, L.) SN przyjął założenie, zgodnie z którym roszczenie o zwrot nakładów staje się składnikiem majątku wspólnego. Należy podzielić prezentowany w piśmiennictwie pogląd, zgodnie z którym omawiane roszczenia nie ulegają przedawnieniu, przy czym mogą zostać podniesione najpóźniej w postępowaniu o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności (por. np. J. Pietrzykowski, w: Pietrzykowski, Komentarz KRO, 1993, s. 276). Niedopuszczalność wcześniejszego dochodzenia roszczeń o zwrot wydatków i nakładów wynika bezpośrednio z art. 618 § 3 w zw. z art. 688 w zw. z art. 567 § 3 KPC; por. też inne ujęcie zaproponowane przez J. I., według którego omawiane roszczenia ulegają przedawnieniu na zasadach ogólnych, jednak bieg przedawnienia podlega zawieszeniu na podstawie art. 121 pkt 3 KC – J. I., w: I., Mażeńskie prawo majątkowe, 2011, s. 143).

Zgodnie z regulacją art. 207 k.c. w zw. z art. 1035 k.c. i z art. 46 k.r.o., pożytki i inne przychody rzeczy wspólnej przypadają współwłaścicielom w stosunku do wielkości ich udziałów i w takim samym stosunku, za okres po ustaniu wspólności majątkowej małżonkowie ponoszą ciężary i wydatki związane z rzeczą wspólną. Wydatkiem w rozumieniu omawianego unormowania jest nie tylko wydatek zmierzający do zachowania wspólnego prawa, ale także wydatek poniesiony na normalną eksploatację rzeczy.

O zwrocie wydatków i nakładów z majątku odrębnego na majątek wspólny sąd orzeka na wniosek zgłoszony w postępowaniu w pierwszej instancji a domagający się ich zwrotu zobowiązany jest dokładnie określić te żądania, zgodnie z art. 187 § 1 pkt 1 w zw. z art. 13 § 2 KPC. (tak SN w postanowieniu 16 października 1997 r. II CKN 395/97, w postanowieniu z dnia 4 kwietnia 2012 r. I CSK 323/11, z dnia 27 czerwca 2019 r. III CSK 1/19, legalis). Rozstrzygnięcie o tych roszczeniach wymienionych w art. 686 Kk.p.c. nie należy do istoty postępowania działowego (o podział majątku wspólnego), lecz następuje przy okazji tego postępowania, w celu ostatecznego zakończenia wszystkich kwestii wiążących się z działem spadku (podziałem majątku wspólnego) - między spadkobiercami (byłymi

małżonkami); sam więc fakt rozpoznania roszczeń z tytułu poczynionych nakładów na majątek objęty wspólnością w postępowaniu nieprocesowym nie uzasadnia stosowania do reguł rządzących rozstrzygnięciem tych roszczeń zasad odmiennych od tych, jakie rządzą rozstrzygnięciem tych roszczeń w procesie (tak SN w postanowieniu z dnia 1 grudnia 2011 r. I CSK 78/11).

Należy zatem poza dokładnym określeniem żądania, zgodnie z art. 187 § 1 pkt 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., także przedstawić dowody potwierdzające zasadność żądania, czemu w badanej sprawie nie sproszano.

Materiał dowodowy w postaci, jak to nazywa skarżąca, szeregu dokumentów w postaci pism spółdzielni, raportów o naliczeniach opłat, nie pozwala na weryfikację żądania z uwagi przede wszystkim na ich niekompletność. Okres dochodzony żądaniem obejmował lata 1995-2004, podczas gdy za lata 1996-2000 nie przedstawiono żadnych danych, a na podstawie pozostałych dokumentów nie sposób ustalić, które z opłat kwotowo dotyczyły wyłącznie opłat związanych z eksploatacją użytkujących lokal mieszkańców, a które dotyczyły kosztów współwłaścicieli. Jedynie przyjąć można za wykazane spłacenie kredytu lokatorskiego, którego wysokość na przestrzeni wskazanego okresu nie zmieniała się i wynosiła po 14,27 zł miesięcznie, łącznie 1 712,40 zł (120 miesięcy x 14,27 zł).

Natomiast zarzut apelacji dotyczący nierozliczenia przez Sąd I instancji wydatków wnioskodawczyni w kwocie 643 zł z tytułu umorzenia kredytu oraz w kwocie 214 zł w związku z przekształceniem prawa użytkowania wieczystego gruntu we własność jest o tyle chybyony, że wskazane wydatki zostały uwzględnione w ustaleniu wartości prawa do lokalu.

Przechodząc do ustalenia wysokości nakładu wnioskodawczyni na wspólne prawo do lokalu, tytułem wstępu odnotować należy, że w sytuacji, gdy przydział spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu nastąpił w czasie trwania małżeństwa, prawo to należało wspólnie do obojga małżonków, bez względu na to, że wkład mieszkaniowy został pokryty ze środków należących do jednego z nich (art. 215 § 2 zdanie 1 ustawy z dnia 16 września 1982 r. - Prawo spółdzielcze (Dz.U. Nr 30, poz. 210). Wpłata na wkład mieszkaniowy dokonana z majątku odrębnego stanowiła natomiast nakład z majątku osobistego na majątek wspólny, który powinien podlegać rozliczeniu w postępowaniu o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności - art. 567 § 1 k.p.c. (tak postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 września 2017 r., II CSK 178/17, *legalis*), na wniosek zgłoszony przez zainteresowanego uczestnika, co w badanej sprawie miało miejsce (por. postanowienie SN z dnia 4 kwietnia 2012 r. I CSK 323/11, postanowienie z dnia 27 czerwca 2019 r. III CSK 1/19, *legalis*).

Wartość nakładu z majątku odrębnego jednego z małżonków na ich majątek wspólny, polegającego na wpłacie dokonanej przez tego małżonka na wkład mieszkaniowy związany ze spółdzielczym prawem do lokalu, odpowiada w chwili podziału tego majątku takiej części wartości spółdzielczego prawa do lokalu, jaką część stanowiła ta wpłata w stosunku do całego wkładu mieszkaniowego wpłaconego przez małżonków, od zgromadzenia którego uzależniony był przydział mieszkania (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 5 października 1990 r., III CZP 55/90, OSNC 1991/4/48, LEX nr 3619; tak samo postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2011 r., II CSK 329/10, LEX nr 794955). Ta swoista waloryzacja pozwala na zapewnienie równowagi w rozliczeniach majątkowych, bowiem zwrot nakładu tylko w wysokości jego sumy nominalnej prowadziłby do rażącego pokrzywdzenia tego z małżonków, które dokonało tego nakładu, i uzyskania niczym nieuzasadnionej korzyści przez drugie z małżonków. Rozliczenie działowe ma miejsce wiele lat po dokonaniu tegoż nakładu i powstaniu prawa, należyte rozważenie interesów stron i zasady współzycia społecznego wymagają więc, by wiernie odtworzony został udział rozliczanego nakładu w powstaniu wspólnego prawa do lokalu mieszkalnego.

Z informacji spółdzielni mieszkaniowej wynika, że wkład na mieszkanie rotacyjne, przydzielone byłym małżonkom w 1980 r., w kwocie 23 100 zł, pochodził w całości z książeczki wnioskodawczyni. W dacie przydziału przedmiotowego lokalu w 1988 roku, wkład, od zgromadzenia którego uzależniony był ten przydział, wynosił 612 000 zł. Jak wynika z ustaleń faktycznych, wskazana kwota pochodziła z trzech rodzajów funduszy: z likwidacji książeczek mieszkaniowych obojga małżonków -172 723 st. zł, z pożyczki zakładowej wnioskodawczyni - 304 860 st. zł oraz ze środków przekazanych przez (...) Bawełna, czyli spółdzielnię, w której zasobach było mieszkanie rotacyjne - 134 417 st. zł. W tym stanie rzeczy nakładem wnioskodawczyni, pochodzącym z jej majątku odrębnego była kwota 134 417 st. zł. przekazana

przez (...) Bawełna tytułem wkładu, jaki związany był z mieszkaniem rotacyjnym, wcześniej przydzielonym w całości ze środków osobistych wnioskodawczyni.

Natomiast pożyczka pobrana przez wnioskodawczynię z zakładu pracy na sfinansowanie wkładu, skoro była spłacana w okresie trwania wspólności ustawowej z wynagrodzenia za pracę skarżącej, nie stanowi, wbrew wywodom apelacji, jej majątku odrębnego. Zgodnie z art. 31 § 2 pkt 1 k.r.o. do majątku wspólnego małżonków należą w szczególności pobrane wynagrodzenie za pracę i dochody z innej działalności zarobkowej każdego z małżonków. Aby zakład pracy wnioskodawczyni mógł potrącić ratę należną z tytułu pobranej pożyczki z zakładowego funduszu mieszkaniowego, musiał najpierw to wynagrodzenie formalnie wypłacić. Wywód apelacji, jakoby było odmiennie, nie znajduje oparcia w prawie i zarzut naruszenia art. 33 pkt 8 k.r.o. czyni niezasadnym.

Reasumując zarysowany wątek rozliczeniowy, należy stwierdzić, że skoro aktualna wartość przedmiotowego lokalu wynosi 235 226,58 zł, to udział wnioskodawczyni w majątku wspólnym, ustalony na 5/8 stanowi kwotę 147 016,61 zł, zaś udział uczestnika 3/8 wynosi 88 209,96 zł.

Nakład wnioskodawczyni w kwocie 134 417 st. zł stanowił 22% wymaganego w 1988 r. wkładu (134 417 : 612 000 x 100). W odniesieniu do aktualnej wartości lokalu, 22% odpowiada kwocie 51 749,85 zł (235 226,58 zł x 22%).

Przypadająca uczestnikowi spłata 88 209,96 zł podlegała zatem obniżeniu o nakład osobisty wnioskodawczyni wyrażający się kwotą 53 099,76 zł (51 749,85 zł z tytułu rozliczenia nakładu na wkład lokatorski oraz kwotą 1 349,91 zł, powstałą z rozliczenia pozostałych wydatków i nakładów na spłatę kredytu mieszkaniowego w latach 1995-2004, -1712, 40 zł oraz na uzupełnienie wkładu lokatorskiego w 1996 r. -130,42 zł), co daje sumę 35 110,20 zł.

Z kolei z uwagi na rozliczenie pożytków uzyskiwanych przez wnioskodawczynię z wynajmu lokalu, w latach 2016-2019 i wynoszących 30 195 zł, spłata na rzecz uczestnika podlegała podwyższeniu o 11 323,13 zł z tytułu należnego mu udziału (30 195 zł x 3/8).

Ostatecznie spłata ta kształtuje się na poziomie 46 433,31 zł. Z uwagi na nabycie spadku po S. B. przez troje spadkobierców po 1/3 części, spłata podlegała zasądzeniu na ich rzecz stosownie do udziałów spadkowych, czyli po 15 477, 77 zł.

Wyjaśnienia wymaga, że ramach rozliczeń nakładu wnioskodawczyni na wspólne prawo do lokalu, należało uwzględnić strukturę pochodzenia środków finansowych na pokrycie wkładu, dwukrotne rozliczenie kosztów budowy (1988 i 1994), jak też zmiany gospodarcze, ze szczególnym naciskiem na denominację złotego w 1994 r. i galopującą inflację w latach 1988 - 1996 . Ostateczne rozliczenie kosztów budowy lokalu i dopłata do wkładu uiszczona przez skarżącą w 1996 roku miała zatem inny walor, aniżeli wkład wymagany w dacie przydziału lokalu w 1988 r., od którego był ten przydział zależny. Na skutek denominacji złotego, galopującej inflacji, kwota nominalna 130,42 zł z tytułu uzupełnionego wkładu, uiszczona przez wnioskodawczynię w 1996 r. stanowiła zaledwie około 15% średniego wynagrodzenia (873 zł), w sytuacji, gdy wkład w wysokości 612 000 zł w 1988 r. stanowił blisko 12 średnich wynagrodzeń. Ponadto podkreślenia wymaga, że do opisanych wyżej rozliczeń należało przyjąć wkład z 1988 roku, bowiem od niego zależał przydział lokalu, którego to waloru nie spełnia ostateczne rozliczenie kosztów budowy, dokonane 6 lat później.

Mając na uwadze sytuację materialną wnioskodawczyni, jak i interes obu stron, tak zobowiązanego, jak też uprawnionych do spłaty, wniosek o odroczenie płatności zasądzonej spłaty zasługiwał na uwzględnienie na gruncie regulacji art. 212 § k.c. w związku z art. 46 k. r. i o i art. 1035 k.c., aczkolwiek postulowane przez skarżącą odroczenie płatności do 1 roku od dnia uprawomocnienia się postanowienia jest, w ocenie Sądu II instancji zbyt daleko idące w sytuacji, gdy zasądzona spłata w stosunku do pierwotnie ustalonej przez Sąd Rejonowy jest znacząco niższa, a możliwości płatnicze B. B. (1), o jakich zeznawała, czy to w postaci środków uzyskanych ze sprzedaży przedmiotowego lokalu, w którym nie mieszka, czy też pochodzące z kredytu, pozwalają na ich uruchomienie w terminie krótszym, a mianowicie 9 miesięcy.

Stanowisko apelującej co do nadużycia przez uczestnika prawa poprzez żądanie rozliczenia pożytków z najmu lokalu nie zasługuje na uwzględnienie. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono zasługujący na podzielenie pogląd, że niedopuszczalne jest obniżanie spłat lub dopłat zasądzanych na rzecz jednego z małżonków w sprawie o podział majątku wspólnego, stosowanie art. 5 k.c. nie może bowiem prowadzić do pozbawienia prawa podmiotowego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 stycznia 2000 r., I CKN 320/98, OSNC 2000, nr 7 - 8, poz. 133). Zaznaczyć należy, że w następstwie ustania wspólności żaden z małżonków (jego następców prawnych) nie traci przysługującego mu prawa własności majątku objętego tą wspólnością, z tym że do tego majątku mają wówczas odpowiednie zastosowanie przepisy o współwłasności w częściach ułamkowych (art. 42 KRO. Okoliczność niealimentacji syna stron nie stanowi podstawy do pozbawienia spłaty małżonka z przysługującego mu prawa, tym bardziej, że zachowanie uczestnika było przedmiotem rozważań w kontekście ustalenia nierównych udziałów w przyczynianiu się do powstania majątku. W tym trybie zachowanie uczestnika podlegało ocenie sądu i znalazło odzwierciedlenie w skarżonym orzeczeniu.

Reasumując, zreferowana analiza zaskarżonego orzeczenia rodzi konieczność jego zmiany co do określenia wysokości nakładu poniesionego przez B. B. (1) z majątku osobistego na majątek wspólny, który należy oznaczyć na sumę 53 099 zł. Z kolei rzutuje to na wzajemne rozliczenia między uczestnikami, bowiem oznacza, że wynikająca z dokonanego podziału spłata należna uczestnikom winna być pomniejszona o sumę zgłoszonych do rozliczenia części nakładów wnioskodawczyni. Ustalona zatem przez Sąd Rejonowy spłata na rzecz uczestnika podlegała obniżeniu do kwoty 46 433,31 zł, co oznacza zasądzenie jej na rzecz spadkobierców uczestnika po 15 477,77 zł. Mając na uwadze ustaloną osobistą i majątkową sytuację wnioskodawczyni, konieczność ewentualnego zaciągnięcia kredytu bądź sprzedaży przedmiotowego lokalu, Sąd Okręgowy uznał, iż zasądzona suma spłat winna być uiszczona w terminie 9 miesięcy od uprawomocnienia się orzeczenia.

Z tych względów orzeczono jak w sentencji, a to na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. W pozostałym zakresie apelacja była bezzasadna i jako taka podlegała oddaleniu stosownie do art. 385 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono w odwołaniu do zasady wyrażonej w art. 520 § 1 k.p.c., z argumentacją, że w sprawach działowych (a więc także o podział majątku wspólnego) nie zachodzi przewidziana w art. 520 § 2 i 3 k.p.c. sprzeczność interesów uczestników, niezależnie od tego, jaki sposób podziału oni postulują i jakie wnioski składają w tym względzie. Innymi słowy w sprawach tych nie występuje sprzeczność interesów między uczestnikami postępowania domagającymi się podziału majątku wspólnego, a prezentującymi jedynie odmienne zapatrywania co do sposobu dokonania podziału, albowiem istotą tych spraw jest wyjście ze wspólności, której oczekuje każdy uczestnik niezależnie od stanowiska, jakie zajmuje.